

istius locationis videtur, quod per Matrimonium non conferatur eadem specie gratia, qua in easteris Sacramentis confertur, sed gratia tantum medicinalis in remedium concupiscentiae (1).

21. Ad 2. D. In sensu exposito, et quidem in Supplemento, C.; absolutè et in Summâ, N. In hac enim plura emendavit S. doctor ex iis que scripsérat in commentariis super Magistrum sententiarum. Jam verò in Summâ, 2-2, q. 100, art. 2 ad 6, expressè reprobat illorum sententiam, qui negant conferri gratiam in Matrimonio, ac præterea absolutè pronuntiat quod dare pecuniam pro Matrimonio..., in quantum est Ecclesie Sacramentum, est illicitum.

22. Ad 3. Responsio patet ex his que de germana scholasticorum mente disserimus. Verisimilius porrò est Canum non attendisse ad penitorem illorum sensum, alioquin minus se infensum in scholasticos ostendisset, re nondum præsentis aliquatā. Cæterū, ut alias animadvertis, ne iniquiores in ipsos simus, semper perpendenda sunt actas in quā scholastici scribent, adjuncta omnia, summa monumentorum et librorum inopia quā laborabant, defectus codicū, et mediorum quibus nunc abundamus, ipsis autem deerant.

23. II. Obj. Omnia desunt in Matrimonio, quae ad verum Sacramentum constitendum requiruntur. 1° Deest enim in primis divina institutio, cùm Matrimonium longè ante Christum in mundo vigerit; 2° deest gratia collatio, alioquin non præferretur celibatus conjugio gratiæ aucto, quā ille caret; 3° inō et signum ipsum deest ejusdem gratiæ in Matrimonio, quod non perficitur nisi contrahentium consensu; 4° quod si dicatur per ejusmodi consensum significari unionem Christi cum Ecclesiâ, cùm haec unio per Matrimonium non efficiatur, sed ipsum longè præcesserit, dicendum fore signum vacuum, ut omissatur; 5° plura alia signa præcessisse, vel existere unionis Christi cum Ecclesiâ quin tamen dici possint Sacraenta; 6° deest denique in Matrimonio ritus externus, sive ceremonia sacra divinitus instituta ad gratiam significandam, ut ex se patet. Quæ omnia confirmantur ex ipsa Ecclesiæ agendi ratione; 7° Ecclesia enim spectat conjugium ut immunditiam, à quo proinde sacerdotes aere; 8° eidem impedimenta apponit per quæ profecto Sacramenti materia essentialiter immutatur, ac irrita reddidit matrimonia clandestina; 9° verum et ipsum conjugii opus tæ est ut mentem à Deo avocet, neque in ipso in quo essentia Matrimonii consistit Spiritus sanctus adesse potest; 10° quare ille qui in Evangelica parabolâ (Luc. 14, 20) recusavit venire ad nuptias celestes, hanc causam prætexuit: *Uxorem duai et idem non possum venire*; 11° atque hinc factum est ut passim contrahentes paciscantur de dote ac pretio, quod quidem pactum absque simoniacâ labe in Sacramento admitti nequit; 12° theologi demùm acriter adhuc inter se disceptant circa Matrimonii materiam, formam atque ministrum. Ergo.

(1) Cf. ibid.

(1) Cf. Bellarm., lib. unie. de Matrinn., p. 1, cap. 5, § 19, seqq.

(2) Varia Patrum Tridentinorum suffragia quæ in

24. R. N. A. Ad 4 prob. D. Matrimonium longè ante Christum in mundo extitit sub ratione naturalis unionis seu contractū, C.; sub ratione Sacramenti propriè dicti, N.

25. Ad 2. D. Praefertur celibatus matrimonio quatenus statum constituit, C.; quatenus est Sacramentum, N. Quatenus enim Matrimonium Sacramentum est, ipsum præferimus celibatui; quatenus verò statum conjugale dicit, eidem præferimus celibatum, qui et suas gratias longè potiores annexas habet, dicens Apostolo, 1 Cor. 7, 38: *Qui matrimonio jungit virginem suam, benè facit; qui non jungit, melius facit*.

26. Ad 3. N. Nam contractus ex eo quod fuerit elevatus ad dignitatem Sacramenti, signum jam factus est gratiæ à Deo per ipsum conferendæ ad ritè præse ferendam sive representandam unionem Christi cum Ecclesiâ.

27. Ad 4. D. Ideoque nos dicimus conjugium electum esse ad unionem illam solum significandam seu representandam ex Christi institutione, C.; ad efficientam, N. Etiam Eucharistia instituta est ad representandam Christi passionem, quin tamen eam efficiat.

28. Ad 6. N. Nam contractus ipse externus utpote à Christo electus ad gratiam significandam et conferendam est ejusmodi ritus.

29. Ad 7. N. Haec enim putida calomnia adversariorum est; siquidem Ecclesia Matrimonium semper commendavit tanquam in se bonum et honestum, et à Christo sanctificatum, ut ostendimus. Quod si interdum vel à nonnullis conciliis, vel à Romanis Pontificibus conjugium immunditiae nomine donatum est, non ratione sui, sed aut ratione subjecti incapaci ob vota aliave impedimenta ad matrimonium contrahendum, aut ratione actus conjugalis, non quidem absolutè, sed respectivè ad munditiam quam præ se fert continetia, ita conjugium denominatum est (1). Accet verò Ecclesia sacerdotes à nuptiis tanquam à statu minus perfecto, ac minus convenienti dignitatib; et munieribus sacerdotalibus, ut suo loco declaravimus, non autem tanquam à re malâ.

30. Ad. 8. D. Materia ex quā, ut aiunt, constare, seu confici potest Matrimonium, C.; ex quā re ipsa constat, seu efficitur, N. Materia enim ex quā constituitur Matrimonium non qualibet est duorum individuorum conjunctio, sed legitima conjunctio, quæ quoties adest et ritè fit, toties conjugium celebratur, quin sit in Ecclesiæ potestate impedire quominus Matrimonium, seu Sacramentum habeatur. Ast Ecclesia munus est determinare conditions quæ ad legitimam ejusmodi conjunctionem constitendum requiruntur, ut nempe materia idonea seu apta sit ad Sacramentum. Ex hac autem potestate sibi à Christo collata Ecclesia apponit impedimenta dirimentia, ac decernit irrita esse clandestina connubia, salvâ tamen semper ei incolumi essentiali Sacramenti materia (2).

31. Ad 9. D. Si brutorum more exercetur, C.; si ritè, ut Christianos conjuges decet, saltem absolutè, N. Falsum porrò est quod adjiciunt adversarii, matrimonii essentiam in actu ipso conjugali consistere; ut enim paulò ante animadvertis, potest in matrimonio separari exercitium à jure; usus conjugii non est nisi accessorius, atque ad summum, ut nonnullis placet, integralis quoad matrimonium (1); falsum præterea est quod iidem adversarii assumunt, non posse Spiritum S. inesse ipsi actui, si, ut diximus, sicut christianum decet exercetur ratione finis, ratione modi, ratione sobrietatis (2).

32. Ad 10. D. Quia passus est homo ille eā de causâ se nimis abripi secularibus curis, C.; præcisè quia uxorem duxrat, N. Cæterū ex his patet adversarios confessione sua confirmare meliorum statu conjugali esse celibatum, cum agitur de divino famulatu.

33. Ad 11. D. Pacientur de dote ad onera futuri conjugii sustinenda, C.; de Sacramenti pretio, N. Mirum proinde videri debet plures ex antiquis canonistis ex occasione hujus difficultatis permotus esse ad negandam conjugio dignitatem Sacramenti.

34. Ad 12. D. Disceptant theologi in determinando quæ sit materia, quive minister, C.; in admittendis debitâ materiâ, formâ et ministro ad Sacramentum constituendum, N. Hæ porrò controversiae in omnibus ferè Sacramentis locum habent. Cæterū quid de his verisimilius censendum sit jam expendimus. De materiâ, formâ atque ministro Sacramenti Matrimonii.

35. Quæstiones de materiâ et formâ Sacramenti Matrimonii pendent à principali controversiae solutione, quæ est de ministro. Etenim si hujus Sacramenti minister est sacerdos, jure infertur ejusdem materiam esse contractum naturalem, ut vocant, ab pluribus congregationibus prolatâ sunt, ad componentiam potestatem Ecclesiæ in decernendis impedimentis matrimonialibus cum essentiâ Sacramenti quæ non subest Ecclesiæ potestati, refert card. Pallavicini lib. 22, cap. 4, seqq. Deinde verò ut respondeat eidem difficultate à Suavio, seu Paulo Sarpio, proposito circa decretum conc. Tridentini quo irritant matrimonia clandestina vera esse conjugia quanvis illicita, et concludit: « Nec sic contrahentes possunt separari, » cùm ibi verus sit consensus per verba de præsenti expressus: licet illa quæ dicta sunt (ideoque et beneficio) deficiant, quæ non sunt de essentiâ Sacramenti; sed solus consensus predictus. Porrò si beneficio ex sententiâ Guillelmi non pertinet ad essentiam Sacramenti Matrimonii, sequitur profecto ipsum non existimasse sacerdotem esse hujus Sacramenti ministrum. Sic afferri etiam solet pro hac sententiâ Paludanus; at certum est Paludanum contrarium omnino docuisse. Eum adibis in 4 Sentent., Paris., 1514; hic enim, l. c., dist. 26, q. 4 aperte profitetur Matrimonium perfici per consensus contrahentium, ita ut verba quibus exprimitur consensus et acceptatio sub diversâ ratione constituant materiam et formam Sacramenti; solvit præterea difficultatem quam sibi proponit adversus veritatem Sacramenti Matrimonii petitam ex eo quod omne Sacramentum debeat à sacerdote administrari, secus ac eveniat in Matrimonio, cui perficiendo non requiritur sacerdos, ostenditque, quodlibet Sacramentum aliquid habere sibi proprium, in quo cum reliquis non convenit. Ita tol. 144.

(1) Cf. Estiū ioc. cit., in dist. 26, § 45.

(2) Cf. Bernard. à Picon., in cap. 5 Epist. ad Ephes.

ipismet contrahentibus mutuo consensu perfectum, formam verò benedictionem, seu sacra verba à sacerdote prolatâ. Quod si ministri Matrimonii dicuntur ipsi contrahentes, materia et forma, juxta magis receptam apud hujus sententiae patronos opinionem, erit utriusque contrahentis consensus verbis seu signis expressus, licet sub diverso respectu; materia scilicet prout consensus significat corporum traditio-
nem, forma prout significat mutuam eorumdem acceptationem.

36. Jam verò utrum hujus Sacramenti ministri sint contrahentes, an sacerdos, questio est magnâ animorum contentione agitata inter theologos. Alii enim cum Melchiore Cano, qui fortassè omnium primus hanc sententiam in scholas invenit (1), aut saltem toto nisu instauravit, censem verum hujus Sacramenti ministru solum esse sacerdotem (2). Alii autem antiquæ sententiae adhærentes, existimant non alios Sacramenti Matrimonii ministros esse agnoscendos præter contrahentes. Quod enim attinet ad pecciales nonnullorum opiniones, qui medium quamdam viam tenuerunt, vix aliquot astipulatores nati sunt.

37. Canus et qui cum eo sentiunt, ad propriam astruendam sententiam urgent 1° sanctorum Patrum

(1) Adduci passim solet post Melchiorem Canum tamquam primus assertor hujus sententiae, quod scilicet Sacramenti Matrimonii ministri sint sacerdotes, Guillelmus episcopus Parisiensis, eò quod ipse, in Tract. de Baptismo, cap. 4, commendaverit vim benedictionis et orationis sacerdotalis ad gratiam Dei conciliandam. Attamen certum videtur id unum significare voluisse Guillelmum, quod hæc benedictio non requiratur ut pars essentialis Sacramenti, sed solum ut eo rito conjugium celebretur qui ab Ecclesiâ prescribitur, ob plures causas quas enumerat. Sanè Guillelmus benedictionem sacerdotalem ad Matrimonii essentiam non pertinere apertissime tradit in op. de septem Sacramentis, Florentia, 1459, in quo cap. 26, cum declarasset matrimonia clandestina esse prohibita, et tribus modis Matrimonium dici posse clandestinum, id est, cùm 1° celebratur sine testibus; 2° cùm celebratur absque solemnitate quam Ecclesia in nuptiis adhibere solet, prout sunt benedictio aliaque ejusmodi; 3° cùm non proponuntur banni; docet tamen ejusmodi matrimonia clandestina vera esse conjugia quanvis illicita, et concludit: « Nec sic contrahentes possunt separari, » cùm ibi verus sit consensus per verba de præsenti expressus: licet illa quæ dicta sunt (ideoque et beneficio) deficiant, quæ non sunt de essentiâ Sacramenti; sed solus consensus predictus. Porrò si beneficio ex sententiâ Guillelmi non pertinet ad essentiam Sacramenti Matrimonii, sequitur profecto ipsum non existimasse sacerdotem esse hujus Sacramenti ministrum. Sic afferri etiam solet pro hac sententiâ Paludanus; at certum est Paludanum contrarium omnino docuisse. Eum adibis in 4 Sentent., Paris., 1514; hic enim, l. c., dist. 26, q. 4 aperte profitetur Matrimonium perfici per consensus contrahentium, ita ut verba quibus exprimitur consensus et acceptatio sub diversâ ratione constituant materiam et formam Sacramenti; solvit præterea difficultatem quam sibi proponit adversus veritatem Sacramenti Matrimonii petitam ex eo quod omne Sacramentum debeat à sacerdote administrari, secus ac eveniat in Matrimonio, cui perficiendo non requiritur sacerdos, ostenditque, quodlibet Sacramentum aliquid habere sibi proprium, in quo cum reliquis non convenit. Ita tol. 144.

(2) De Loc. theol. lib. 8.

doctrinam quā tradunt benedictione sacerdotis Matrimonium sanctificari, conciliari obsignari, præser-tim verò conc. Carthaginieuse IV quod ita decernit: *Sponsus et sponsa cūm benedicendi sunt à sacerato, à parentibus suis vel paronymphis offerantur. Qui cūm benedictionem accepert, eadē nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant* (1). Quæ jussio pro ritu accidentalī ac merè ceremoniali apposita non videtur. Quapropter, concludunt, qui ministerium hujusmodi sacerdotibus denegant, nō facere videntur incerti, ut Sacramenti veritas contra novatores ex traditione defendi vix possit (2).

38. Urgent 2º prolationem verborum parocho à concilio Trid. prescriptam in nuptiarum celebrationē: *Ego vos in matrimonium conjungo* (3), que profectō si comparentur cum aliis: *Ego te baptizo... Ego te absolo*, patet eamdem in omnibus vim inesse efficiendi quod significant, non autem declarandi solū, aut testandi esse conjunctos.

39. Urgent 3º analogiam aliorum Sacramentorum, que nonnisi à sacerdotibus administrantur, scribente presertim Apostolo: « Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum (id est, Sacramentorum) Dei » (4); que cūm nullam exceptionem patientur, etiam Sacramentum Matrimonii includunt, quod propterea etiam à sacerdotibus administrari debet. Hisce argumentis alias addunt rationes ductas ab aliquarum synodorum auctoritate, que vocant sacerdotes Matrimonii ministros; à profanitate

(1) Can. 15 apud Hard., Acta concil., tom. 1, col. 980.

(2) Nonnulli aestu disputationis abrepti limites omnes modestie excessisse videntur in contraria impugnandā sententiā. Sanè Jo. A. Petzek Friburgensis Canonum professor in opusc. *Vindicatio dissertationis de Potestate Ecclesie in statu Matrimonii impedimentis*, Friburg., 1787, pag. 49, not. 27, sententiam que contrahentes Sacramenti ministros statuit, et infirmo niti fundamento, *et plane religionis dogmatibus periculosam esse asseruit*, eo quod, illā admissā, nullā ratione adversus Protestantes Matrimonii Sacramentum ex traditione vindicari possit. Car. Jos. de Lasaux in op., *Uebereinstimmung der Franzosischen, etc., seu Consonantia legum Gallicarum de divortio cum Dei verbo*, Coblenz, 1816, pag. 30, seqq., opinionem de contrahentibus tanquam ministris Sacramenti ab errore, ut ait, sententia de Matrimonio Christianorum quod absque Sacramento consistere nequeat prolixissime censet. Quam hic auctor vocat sententiam erroneam de inseparabili ratione contractus et Sacramenti in conjugio Christianorum, est sententia planè catholica, ut postea videbimus. Marian. Dobmayer in Systemate theor. cathol., tom. 7, Salisbaci 1819, p. 428, seqq., docet ut traditionis tantum obscuritatem et nondum latam ab Ecclesiā definitionem in scholis opinionem novitiam de contrahentibus Sacr. Matrimonii invaluisse. Sauter in op. *Fundamenta juris Eccles. cathol.*, edit. 3, Rottun-
lae 1326. Mauro Hagel theologo Dillingano sententia de sacerdote ministro adeò certa fuit, ut oppositum sententiam planè absurdam esse affirmaverit, et inter scholasticorum commenta numeraverit in op., *Demonstratio Rel. christ. cathol.*, August. Vindel. 1832, tom. 2, p. 212. Sic alii non pauci apud Roskowany, op. cit., § 27.

(3) Sess. 24 de Reformat., cap. 4.

(4) 1 Cor. iv, 1.

conjugiorum, quibus nisi forma aliqua vel ritus sacer-accedit nihil sacri continent, que præterea solis interdum nutibus atque inter absentes contrahi possunt; à defectu intentionis in contrahentibus consciendi Sacramentum, sine quā tamen Sacramentum consci nequit; à sanatione conjugiorum, ut vocant, in radice quin novus consensus ex alterā parte requiratur, que in casu cūm non habeatur contractus, nec Sacramentum haberetur (1); à mirā denique opinionum discrepantia inter theologos adversae sententiae dūm in suā hypothesi materiam et formam definire certant.

40. Bellarminus et qui ab eo sunt, pro antiquā communiorique sententiā tuendā innituntur 1º au-toritate Eugenii IV, qui in Instruct. pro Armeois: *Septimum, inquit, est Sacramentum Matrimonii...: causa efficiens Matrimonii regulariter loquendo est mutuus consensus per verba de præsenti expressus* (2); neconon concilii Tridentini docentis Christum non solū approbasse conjugium in statu innocentie institutum, sed præterea gratiam promeruisse, que naturalem conjugum amorem perficeret, eaque gratia prastare Matrimonium in novā legē veteribus connubiis, ex quibus patet, juxta Tridentinum, nihil immutasse Christum in contractu Matrimonii, sed solū illum gratiā suā exornasse, quo factum est ut contractus ille qui antea non erat nisi naturalis, quique à solis contrahentibus per mutuum consensus perficiebatur, elevatus sit ad dignitatem Sacramenti.

41. 2º Innituntur declaratione ejusdem Tridentini, quod in decreto de Reformat., cap. 1, aperte docet clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta rata et vera esse matrimonia, quādū Ecclesia

(1) Ea conjugia in radice sanari dicuntur, que contracta sunt cum aliquo occulto impedimento dirimente, ac periculum instat ne si alterutri conjugio id innotesceret, retraheret se à conjugali societate magno populi scandalo, et prolis suscepta detramento. In his rerum adjunctis permittitur, ac etiam suadetur, ut alter conjugum, qui impedimentum novi, renovet consensus aut expressè aut tacite cum altero. Quod si et in hoc quoddam periculum deprehenderetur, et ambo conjuges ignorent nullitatem conjugii, relinquentur, ut aiunt, in bonā fide, seu in persuasione de valore initi matrimoniī. Hec autem phrasis de sanatione in radice orta ex eo est, quod per quamdam fictionem juris censetur Rom. Pontifex dispensare ab illā impedimento, antequam contrahentes darent consensus.

(2) In decreto Union., apud Harduin., l. cit. Nonnulli cavillantur circa Eugenii verba: *Causa efficiens Matrimonii*, cūm debuerit dicere: *Causa efficiens Sacramenti Matrimonii*; ex quo inferunt Eugenium de solo contractu huc dixisse, eò magis quod ipse noluerit controversiam in scholis agitatam dirinnere. Ast vehementer errant qui talia excogitant: 1º quia subjecta materia et orationis series non alium admittunt sensum quām de Sacramento; 2º quia auctate Eugenii nondum excogitata erat distinctio inter Sacramentum et contractum in conjugio Christianorum; 3º quia nulla tunc temporis vigebat controversia de ministro Sacramenti Matrimonii, cum unanimis fuerit TT. omnium sententia solos contrahentes esse ministros; 4º quia, ut siccè diximus, Eugenius in suo decreto, ea quæ spectant ad Sacramenta ad verbum desumpsit ex opusculo 5 S. Thomæ, qui certè in animo non habebat ullam definire controversiam scholasticam, præser-tim cūm ut vidimus, illā aetate non existaret.

ea irrita non fecit. Cūm verò irrita fecerit Tridentinum huc matrimonia, noluit tamen decretum suum robur habere nisi post triginta dies ab ejus publicatione. Quibus ita compositis, sic isti theologi argumentantur: Juxta Tridentinum quādū clandestina matrimonia irrita ab Ecclesiā facta non sunt, *rata et vera* fuerint et adhuc sunt in regionibus omnibus in quibus Tridentinum decretum publicatum non est: atqui ex Innocentio III, in cap. *Quanto de divorciis et ex communi loquendi usu*, Tridentini præsertim aetate recepto, matrimonia *rata et vera* non erant meri contractus naturales aut civiles, sed sacramenta quæ tamen solo libero contrahentium consensu perficiebantur et perficiuntur; ergo non sacerdos, sed contrahentes soli sunt Sacraentum Matrimonii ministri (1). Quod confirmant ex illis conjugiis quæ præsente quidem parocho, sed ipso invito, imò oblitante, contrahuntur, quæ tamen ita vera conjugia sunt ut Ecclesia hos conjuges neque compellat neque invitet ad accipiendo parocho benedictionem. Id ipsum concludant ex matrimonii initis coram parocho, aut vicario generali, aut cardinali, non sacerdotibus, sed vel diaconis vel subdiaconis, aut etiam in minoribus ordinibus quandoque constitutis; tum etiam ex conjugiis quæ ex dispensatione pontificia sive in regionibus haeticorum (2) sive in regionibus infidelium absque

(1) Quod diximus de communi loquendi usu Tridentini aetate recepto, juxta quem veri et rati nomine intelligebatur conjugium inter Christianos initum, ac proinde Sacramentum evidenter constat ex Historia concilii, et ex præcipua difficultate quæ ab episcopis et theologis opponentibus promovebatur aduersus eos qui urgebant decretum ad irritanda matrimonia clandestina. Illud enim liquet ex Historia card. Pallavicini, lib. 22, cap. 4, seqq., et iterum lib. 23, cap. 8. Nos brevitatē gratia unum aut alterum documentum afferemus. Refert itaque Pallavicini, lib. 22, cap. 4, n. 8: « In questa sentenza (negativa) concorse Giovanni Trivigiani, patriarca di Venezia, il quale negò non pure la convenienza ma la potenza: allegando, non potersi (dal concilio) far nullo quel Sacramento, il quale ha tutta la sua essenza, benchè gli manchi le dovute solennità: come per esempio, ancora che un sacerdote consaceri senza le sacre vesti, fa vero Sacramento, sol che concorra la materia e la forma. Or consistendo l'essenza del Matrimonio nel mutuo consentimento sensibile, e richiedendosi l'altra solennità o per decoro o per prova, il difetto di esse (opponeva egli) non può torre il valore. » Et, num. 16, loquens de suffragio Constant. Bonelli episc. Tifernatis satis prolixo, quo comprobavit Ecclesia fas esse ejusmodi communia clandestina irrita facere, sic ex ejus mente prosequitur: « Comprovò che la Chiesa poteva annular tali matrimonii non già annullando li contratti, e così togliendogli l'esser materia idonea del Sacramento, come avevan ragionato alcuni; Per ciòché il contratto del matrimonio tra fedeli non è precedente né distinto dal Sacramento; onde l'annullazione come di questo, così di quello non è soggetta a podestà della Chiesa. » Alij ejusmodi cf. n. 20, 25, 28, ex quibus luculentissime evincitur, ita Patrum Tridentinorum animis insedisse sententiam illam quā matrimoniis clandestinis veri Sacramenti rationem in se dicimus, ut cui id non videat captus plane oculis videatur.

(2) Notum est in Anglia et in Hibernia, ob gravissimas penas comminatas a civili potestate sacerdotibus qui catholicorum nuptiis assistebant ac benedicti. Cf. Sotum in 4, dist. 26, a. 5.

(3) Sanè nonnisi duos ex tota antiquitate laudatae putuit theologos Melchior Canus pro sua sententiā: Guillelmum nempe Parisiensem, et Paludanum; porrò, adductis ipsorum testimonio ostendimus istos auctores non solū patrocinatos non esse huic opinioni; sed eidem plane adversari. Ex his propterea constat Canum omnium primum fuisse, qui eam inverxit in scholas catholicas; edidit porro Canus suum opus de Loci theolog., an. 1562. Meritò proinde Henr. Kleine diss., mox citanda, p. 69, not. (s), sic scribit: « Melchior Canus fuit primus qui generali omnium admiratione et scando lo affirmavit contrahentes non esse ministros. »

ut pote sanctificatum à Christo Iesu, qui amori naturali suam adjectit gratiam, adeoque et in facie Ecclesie ex ecclesiasticis institutis ac legibus celebrandum esse, ita ut qui secus fecisset peccati reus teneretur (1), at minimè evincent gratiam conferri per sacerdotis benedictionem, vel sacerdotes esse hujus Sacramenti ministros, quod tamen ab adversariis ostendi deberet. Observant præterea contrarium potius ex illis Patrum testimonii probari; cum enim hanc sacerdotis benedictionem secundis et ulterioribus nuptiis constanter tota denegaverit antiquitas, tamen utrum eae veri Sacramenti vim habuerint dubitatum est à nemine (2). Quod verò additur ex concilio Carthaginiensi de ritu servandi virginitatem primâ nuptiarum nocte, nullius prorsus ponderis esse convincitur, si ratio habeatur illius originis, quæ ex Tobiae exemplo introducta est, et diversimodè viguit in diversis Ecclesiis (3).

44. Reliquas duas probationes facilè excludunt; altera enim quæ petitur ex verbis à Tridentino præscriptis in nuptiis conciliandis mirificè potius contraria sententiam confirmat, quod vel ex eo deducitur, quod, referente Card. Pallavicini, Cani opinio paucos omnino ex Patribus Tridentinis habuerit sectatores (4).

(1) Tertullianus, lib. de Pudicit., cap. 4, edit. Riga, pag. 557, testatur quod Montanistæ plerique conjugia clana inita adulterina esse existimarent, aut saltem de iis an fuerint legitima dubitaverint. Scribit enim: « Ideo penes nos (Montanistas) occulte quoque conjunctiones, id est, non prius apud Ecclesiam professæ, juxta moechiam et fornicationem judicari periclitantur. Nec inde consertar obtentu matrimonii crimen eludent. Ex quibus duo habemus, nempe 1º apud Psychicos, id est, catholicam Ecclesiam, conjugia clandestina viguisse, et valuisse, adeoque fuisse quidem verita, non tamen fornicaria et flagitiosa; 2º Montanistas de ipsorum valore ut in re dubia deliberasse inter sece opinionibus atque sententiis. Adeo perverteres est tum abusus, tum valor matrimonii clandestini! Cf. Ch. Lupum, diss. de peccat. et satisf. Indulgencias, cap. 4, opp. edit. cit., tom. 6.

(2) Cf. Martenium, loc. citat., art. 1, § 7.
(3) Cf. ibid., art. 4, qui præterea ostendit nunc usum ab ipsis paganis interdum servatum fuisse.

(4) *Istoria del conc. di Trento*, lib. 20, cap. 4, n. 1, ubi scribit: « Essendo concordi (i theologi) negli altri punti, dissentivano sopra due. L'uno era: se qualunque matrimonio fra Cristiani fosse Sacramento: il che se attivano quasi tutti: o sol quello che vien benedetto dal sacerdote; secondo l'opinione di Guglielmo Parigino, la quale era difesa dal prenominato Simone Vigor, e da pochi altri. Hoc verò magis confirmatur ex iis qua referit idem historicus, lib. 22, cap. 8, § 16, quod cum omnipotens Proprius Patrum suffragia in eo decreto statuendo coaluiserat, ut ad conubia cum debita solemnitate celebranda tres in posterum testes adhiberentur, ex quibus unus saltem esset quiesitus, quique contracta conubia in codicem referret, disceptatum initio fuit utrum scriba an verò parochus ad id officium seligeretur. Convenit porrò, ob plures quas profert rationes, inter omnes Pates ut seligeretur parochus. Concludit denunt his verbis § 17: « Queste furono le ragioni le quali mossero tanto i vescovi, quanto gli amb. sciadori et gli stessi principi della cristianità ad aver per meglio che facesse di mestiero al valore l'intervento del parrochiano; il che ha recati gravissimi beni e cunctis

Altera verò quæ ex analogia ceterorum Sacramentorum desumitur nullius ponderis est, cum nemo nesciat quilibet Sacramenta sibi aliquid peculiare vindicare, quod Sacramentis reliquias communem non est, ut liquet ex Eucharistiæ quæ non in actione transeunte, ut alia Sacramenta, sed in re permanente consistit, quæcumque olim à diaconis passim administrabatur, quandoque etiam à laicis; et sic responsio patet ad textum Apostoli. Dùm verò nonnullæ synodi vocant sacerdotes Matrimonii ministros, aut impropiâ significatione hanc denominationem usurparunt, aut incaute etiam, ut animadverterit Benedictus XIV (1). Si qua autem profanatio inest in fidelium conjugis, ea non à conjugi ipsiis qua à Christo elevata sunt ad dignitatem Sacramenti repeti debet, sed ex contrahentium vitio. Sic nemo ignorat nutus verba interdum supplere in contractuum celebratione, quin etiam contractus inter absentes per alios fieri posse. Dùm verò fideles nuptias ineunt intendunt contrahere matrimonium ad Ecclesiae mentem, hæc autem intentio sufficit ad Sacramentum efficiendum. Quod autem attinet ad sanationem conjugiorum in radice, nullam creat difficultatem, siquidem ejusmodi sanatio non minus impedit Sacramentum quam contractum, et consistit in quâdam, ut dicitur, fictione juris, quæ presumpti conjuges, etiæ contractus seu Sacramentum nullum fuerit, tamen ut ulterius malum viterit, in bona fide relinquuntur (2). Nec melius demum causam adversariorum juvanti dissidia theologorum, quæ nec tot fortassè nec tanta sunt quot quæcumque ab ipsis exaggerantur, quæque si quid officerent veritatem Sacramenti, vix ullum Sacramentum haberemus. Ita quidem secundæ sententiae patroni.

45. Que cùm ita se habeant, si quis ea quæ attulimus mente anticipatis judiciis vacua perpendat, alteram hanc sententiam longè validioribus probari argumentis quam priorem illam, facile judicaverit. Præterquam quod enim posterior hæc sententia et antiquitate et universalitate alteri præstat (3), illo caret gravissimo

disordine. Ergo ex mente PP. Tridentinorum, parochus non ut minister, sed ut testis stabilis et quæsus nuptiis assistit. Hic notandum est Simonem Vigor, qui postea ad Protestantismum defecit, suam sententiam hausisse ex jam edito Cani opere de Locis.

(1) De Synodo, lib. 7, cap. 27 et seq. Nec omitendum synodos quæ ita locute sunt, celebratas esse postquam Canus sua ediderat commentaria.

(2) Hic præterea observare juvet hanc difficultatem, si qua est, non minus urgere, imò magis, adversæ partis theologos; cùm enī nullum fuerit Sacramentum ob impedimentum dirimens, quod in ejus administratione intercessit, novâ opus esset sacerdotis benedictione, ut Sacramentum validè administraretur, attamen nunquam hæc requiritur.

(3) Quamvis non pauci theologi adhæserint Cani sententiae, longè plures tamen antiquam sententiam propugnârunt, quos recensens Dom. Soto in 4 Sent., d. 26, q. 2, art. 3; Bellarminus, de Matrim., cap. 7, n. 8; Vasquez, de Matrim., disp. 3, dub. 3; Theoph. Raynaudus, in Heteroclitis Spirit. punct. 14 opp., tom. 16; Van Espen, Jur. Eccles. univ., tom. 1, p. 2, tit. 12 cap. 5, n. 4; quod attinet ad recentiores bis

incommodo, et ad hanc usque diem in Ecclesiâ non quā auditio, quod scilicet in fidelium conjugis contractus à Sacramento distinguatur, quasi verò id fieri probabili aliquā ratione possit. Atqui in priori sententiâ innumerâ penè in christiano populo celebrata es- sent, et celebrarentur conjugia, quæ rationem quidem contractus haberent, non verò Sacramenti, ita ut plurimi toto vitæ tempore sine hoc Sacramento viverent, Ecclesiâ non obsidente et verò etiam interdum præbante. Accedit præterea ex eadem sententiâ et aliud haud leve proflare incommodum, quod, eā semel constitutâ, causas matrimoniales ad Ecclesiâ exclusivè pertinere vix ostendit possit, ut ex dicendis patebit (1). Nec omnino spemenda denique est ratio à posterioris sententiae patronis deducta ex naturâ contractus naturalis aut civilis, qui per se minimè postulat omnimodam firmitatem, cùm indissolubilitas Matrimonii Christianorum unicè pendeat à Sacramento; quam ob causam res *Sacramenti*, post S. Augustinum, à theologis ea vocatur, ut pote dos et proprietas conjugii christiani seu *Sacramenti*. Hinc in adversariorum placito quod omnia conjugia absque sacerdotali benedictione inita non forent nisi contractus civiles, sequeretur ea esse per se dissolubilia, ac omnimodâ firmitate destituta (2); quod absonum est et Ecclesiâ doctrinæ contrarium. His perpensis, posteriori huic sententiæ, quæ in hac Romanâ Ecclesiâ pariter viget, plenè adhærendum ducimus, eique subscrivimus.

CAPUT II.

DE MATRIMONII PROPRIETATIBUS.

46. Duæ, ut innuimus, præcipue sunt connubii christiani proprietates, unitas et indissolubilitas. Unitati adversari possunt polyandria et polygamia, sive simultanea, sive successiva. Indissolubilitati duplex quoque opponi potest matrimonii dissolutio, perfecta scilicet quoad vinculum, atque imperfecta quoad thorum et quoad habitationem.

47. Ad polyandriam verò quod spectat, quæ in eo consistit ut una mulier plures simul maritos habeat,

ferè annis adhuc eam propnigrarunt redactores theol. Aschaffenburgeses: *Katholische Kirchenzeitung*, 1856; Ferdinand. Walter, canonista Bonnensis, *Lehrbuch des Kirchenrechts*, seu *Institutiones juris canonici*, Bonne, 1829, § 310, p. 565 et 563, not. (o). Henr. Ille, *Die Ehe, eine dogmatisch-archäologische Abhandlung*, seu *Matrimonium. Dissertation dogmatico-archæologica*, Maiuz, 1855, p. 65. B. Ligouri tract. de Matrim.; aliisque passim; adeo ut hæc sententia semper communior extiterit, adversariis frustra clamores querelasque jactantibus in opposita opinione perstrinenda.

(1) Res est notata dignissima, quod omnes ecclesiastici potestatis osores, Janseniste aut Jansenismum male olentes, atque homines civilibus curiis addicti, quos vulgo regalistas nuncupamus, facta agmine sese præstiterint novæ hujus opinionis astipulatores assertoresque.

(2) Ex hæc distinctione inter contractum civilem et Sacramentum in connubis Christianorum, factum est Napoleon in codice suo omnem ferè indissolubilitatem à matrimonio abstulerit. Historiam legislationis Napoleonea uberiori exposuit et recensuit Küstner in op. de Matrimonio atque ratione quæ ei cum civitate et Ecclesiâ intercedit. Lips. 1810, p. 76, seq.

BRONE. II.

nemo unquam inter Christianos extitit, qui eam licitam esse dixerit, cùm vel ethnici ipsi solo rationis lumine illustrati velut abominandam turpitudinem ac nature adversantem execrati eam fuerint. De polygamia autem successivâ nulla jam movetur questio, cùm veterum nonnullorum hæreticorum, nominatim Montanistarum, error penitus obsoleverit, et Græci nonni si ex jure ecclesiastico penes ipsos eam prohiberi doceant (1). Restat præterea ut de unâ agamus polygamia simulanea, quam novæ reformationis coryphae Lutherus, Melanchthon, Bucerus easterique soci probârunt, dūm in famosâ consultatione an. 1539 habitat decreverunt concedi posse Philippo Hassia Landgravi, ut vivâ adhuc legitimâ uxore, aliam in matrimonium duceret. Hi unanimiter docuerunt polygamiam simultaneam non ita divinæ legi adversari, ut nullam dispensationem admittat in casu saltē necessitatis: si nimis uxor quæcumque de causâ debitum conjugale reddere nequeat (2). Imò Joan. Lyserus cum alis contendit polygamiam divino jure permitti, humano dūtataxat vetari (3).

48. Circa indissolubilitatem diversæ questiones definienda proponuntur prout matrimonium spectatur aut nt verum, aut ut ratum, aut denique ut consummatum. Verum autem tantum dicitur conjugium quod est in infidelitate contractum; ratum præterea quod à fidelibus initum est juxta conditiones ab Ecclesiâ statutas; consummatum denique quod usu interveniente completum est.

49. Igitur quoad matrimonium verum seu in infidelitate contractum nunc inter omnes Catholicos convenit, si paucos neotericos excipias, quos mox refellimus, illud dissolvi posse quoad vinculum, si alteruter conjugium ad fidem convertatur, alter verò nolit cum ipso tranquillè vivere et absque iniuria Creatoris.

50. Quod matrimonium ratum Catholicî docent illud posse dissolvi per sanctioris vitæ professionem in aliquo regulari ordine ab Ecclesiâ approbat, obstantibus Protestantibus, qui cùm à religionis votis abhorrent, unanimi consensione tradunt hæc nullius esse momenti ad conjugia dissolvenda. Novatoribus è

(1) Cf. Arcodium de Concordia Ecclesiæ Occidentalis et Orientalis, lib. 7, cap. 27, seqq., presertim cap. 29, p. 550.

(2) Cf. Bossuet, *Histoire des Variations*, liv. 6, § 6: « Il fut dit, scribit Bossuet, pour la première fois, depuis la naissance du Christianisme, par des gens qui se prétendaient docteurs dans l'Église, que Jésus-Christ n'avait pas défiendu de tels mariages. Cette parole de la Genèse : *Ils seront deux dans une chair*, fut éludée, quelque Jésus-Christ l'eût réduite à son premier sens. » Attamen ejusmodi instauratores sacrorum Evangelii nomine hanc facultatem dederunt. Inde intelligas qui tandem sit Scripturæ privato sensu explicatae usus apud peculiares istos Evangelii vindicantes.

(3) Hic Lyserus sub ementitis nominibus Theophilii Alethai, Vincentii Athanasii, Gottlieb Wahremundi, varia in lucem opuscula edidit ad causam agendam polygamie, inter quæ eminet quod inscripsit: *Polygamia triumphatrix*. Alios polygamiae patronos recentet Franc. Buddaeus in op. *Institutiones theologie moralis*, Lips., 1727, p. 2, cap. 3, sect. 6, § 9, in not. (Dix-huit.)